

B

Landbruget i 1917.

Af H. Hertel.

Det er oftest saaledes, at man skal have et Aar paa Afstand for at kunne bedømme det og maale Rækkevidden af de Begivenheder, det bragte. Gælder dette i al Almindelighed, har det særlig Gyldighed for det nu afsluttede Aar, der har bragt vort Landbrug ind i Forhold, hvis Betydning og Følger umuligt endnu lader sig overse. Kun ét lader sig fastslaa, at 1917 i vort Landbrugs Historie vil blive et Aar med et Præg, som er forskelligt fra noget tidligere Aars. Det er selvfølgelig den herskende »Øksetid og Sværdtid — Stormtid og Ulvetid«, som har medført dette og i højere Grad end i de nærmest foregaaende Aar har grebet ind i Landbrugets Ve og Vel og forrykket nær sagt alle dets Forhold.

Dette gælder baade om dets Udførsel og dets Indførsel — den første besværliggjort, forbudt for mange Produkters Vedkommende, for en Tid helt standset til dets største Kunde, den sidste vanskeliggjort som aldrig for eller helt ophørt —, om dets Besætninger, som Foderknapheden har tvunget det til at formindske, om dets Salg og Indkøb paa Hjemmemarkedet, dets Dispositioner o. s. v. o. s. v. Samlet under ét: Forholdene ud- og indadtil — Tvangsudskrivninger, Rationering, Maksimalpriser, Udførselsforbud m. v. — har lammet Landmændenes fri Initiativ i en Grad, som man for 1914 vilde have forsvoret. Selvfølgelig har dette vakt stærk Misfornøjelse. Men det er forstaaeligt, at Staten har set sig nødsaget til

paa mange Omraader at ophæve det private Initiativ og gribe regulerende ind paa Erhvervslivets Omraader, thi uberegnelige, hurtigt skiftende Kræfter griber nu forstyrrende og ødelæggende ind i det økonomiske Livs Vilkaar. Det private Initiativ slaar ofte ikke mere til, det er for den enkelte umuligt at bygge paa egen Indsigt og Erfaring, thi han savner baade Indsigt om Produktion og Forbrug, Vilkaarene for Ud- og Indførsel, de Hensyn, der maa tages saa til den ene Side, saa til den anden, og Erfaring om, hvorledes den enkelte og det hele Samfund rettelig bør gaa frem i en saa usædvanlig, farefuld og vekslende Situation som den foreliggende. I alle Lande, krigsførende som neutrale, griber nu Statsmagten regulerende og styrende ind, og man tør sikkert gaa ud fra, at dette vil vedblive en rum Tid, efter at Verdenskrigen er endt. Dette er sikkert nødvendigt og til Gavn for Samfundene, om der end ofte — selvfølgelig, kunde man fristes til at sige — er grebet fejlt ind. Thi ogsaa Staten har staaet overfor en aldrig kendt, uhyre vanskelig og vigtig Situation. Men det tør vel haabes, at efterhaanden som Statsmagten vinder Erfaring, vil den lære at undgaa Fejlgrebene og de uheldige Foranstaltninger — ogsaa lære, at Landbrugets Bevægelsesfrihed netop for Samfundets Skyld bør bevares, hvor det ikke strider mod større Interesser.

Før de egentlige Landbrugsforhold i 1917 omtales, vil det, som i de 3 foregaaende Aar, være naturligt at gøre Rede for de af Regeringen trufne og af Krigssituationen fremkaldte ekstraordinære Foranstaltninger, der vedrører Landbruget. Denne Redegørelse maa dog nødvendigvis blive meget summarisk, thi en mere indgaaende Omtale vilde komme til at lægge uforholdsmæssig stort Beslag paa Tidsskriftets Plads *).

*) Jvfr. de senere givne Meddelelser om de i 1917 vedtagne Landbolove.

Der er udstedt en stor Mængde Bekendtgørelser angaaende Fastsættelsen af M a k s i m a l p r i s e r. Efter at to Bekendtgørelser af 31. Januar og 18. April havde fastsat Maksimalpriser for Kartoffler og for Læggekartofler af Høsten 1916, bestemte en Bekendtgørelse af 3. August en gros - Prisen for danske Kartoffler af Høst 1917 til 7, 8 og 9 Kr. pr. 100 kg for Levering til Kommunerne henholdsvis indtil 31. Oktbr. 1917, fra 1. Novbr. 1917 til 28. Febr. 1918 og fra 1. Marts til 30. April 1918. En Bekendtgørelse af 9. Novbr. bestemte, at Kommunalbestyrelserne i København, Frederiksberg og Købstæderne inden 15. Decbr. skulde fastsætte Maksimalpriser ved Salg til Forbrugerne, medens Kommunalbestyrelserne i Landets øvrige Kommuner bemyndigedes til at fastsætte Maksimalpriser med Amtets Approbation. — For Brændselseffekter fra danske Skove blev der fastsat Højestepriser ved 2 Bekendtgørelser af 17. Febr. og 12. Oktbr. og for Tørv ved en Bekendtgørelse af 26. Marts: Prisen blev for Tørv med et Maksimumsindhold af Vand og Aske tilsammen paa 35 pCt. sat til 26 Kr. pr. ton, afhentet i Mosen eller ved Fabrik, og til 32 Kr. frit leveret paa nærmeste Station. For hver pCt., Vand- og Askeindhold overstiger 35, fradrages der 55 Øre pr. t i Prisen. — En Bekendtgørelse af 29. Marts fastslog Maksimalpriser for Udskæring af hele Svinekroppe — 140 Øre pr. kg sl. V. i hele og halve Kroppe uden Hoved og 132 Øre med Hoved — samt for Svineprodukter. — For Vinter-Hvidkaal fastslog en Bekendtgørelse af 2. Maj Prisen til 14 Øre pr. kg ved Salg fra Producent til Forhandler og paa Torv. — Højesteprisen for Høstbindegarn blev den 13. Juni sat til 2¹/₂ Kr. pr. kg, leveret til Forbrugerne, og den 30. Juli forbødes det at unddrage Beholdningerne fra det øjeblikkelige Forbrug. — Bekendtgørelsen af 3. Aug. fastsatte Maksimalpriserne ved Statens Overtagelse af Høsten 1917 til 26 Kr. pr. 100 kg Rug og Hvede og 23 Kr. pr. 100 kg Byg, Havre og Blandsæd, medens 2 Bekendtgørelser af 15. og 24. Septbr. fastslog en Række Maksimalpriser for

Mel og for Byg- og Semoulegryn. — Den 8. Septbr. sattes Højesteprisen for Rug-, Byg- og Hvedeklid til 18 Kr. 50 Øre pr. 100 kg, den 5. Septbr. for Talg til 1 Kr. 10 Øre pr. kg og den 20. Novbr. for Spisefedt til 144 Øre og 150 Øre pr. kg henhv. ved Salg fra Fremstillere til Grossist og ved Salg til Detaillist. — En Bekendtgørelse af 26. Juli bestemte Maksimalprisen til 37 Kr. pr. 100 kg for amerikanske Hørfrokager, 38 Kr. for 53 pCt.'s Bomuldsfrokager, 37 Kr. for 50 pCt.'s og 36 Kr. for 43 pCt.'s. Den 1. og 11. Decbr. fastsattes en Række Maksimalpriser paa Oliekager og Foderblandinger: Hørfrokager $39\frac{1}{2}$ Kr., Bomuldsfrokager 43 pCt. og derunder, 50 pCt. og 53 pCt. henhv. $38\frac{1}{2}$ Kr., $39\frac{1}{2}$ Kr. og $40\frac{1}{2}$ Kr., Foderblandinger 46 pCt. og 50 pCt. henhv. $42\frac{1}{2}$ og $44\frac{1}{2}$ Kr., Jordnødkager 50 pCt. $42\frac{1}{2}$ Kr., Rapskager $38\frac{1}{2}$ Kr., Palme-kager $37\frac{1}{2}$ Kr., Sennepskager $34\frac{1}{2}$ Kr., Sesamkager $40\frac{1}{2}$ Kr., Kokoskager og Soyakager $38\frac{1}{2}$ Kr. og Soyaskraa $37\frac{1}{2}$ Kr. — alt pr. 100 kg. Til Maksimalprisen maa lægges de af de Handlende virkelig afholdte Udgifter ved Jernbane-, Skibs- og Vogntransport. For Knusning maa tillægges 50 Øre pr. 100 kg. En Bekendtgørelse, ligeledes af 1. Decbr., fastsatte for Opfejdning og Frarensning fra Møller en Maksimalpris af 10 Kr. pr. 100 kg. — Den 20. Oktbr. fastsattes følgende Maksimalpriser for Smør: a) ved Salg fra Mælkeri til Eksportør, Grossist eller anden Mellemandler 3 Kr. 64 Øre pr. kg, b) ved Salg fra Eksportør, Grossist eller Mellemandler til Detaillist 3 Kr. 70 Øre og c) ved Salg til Forbrugere 4 Kr. pr. kg. Til Udligning af Forskellen mellem Maksimalprisen af 3 Kr. 64 Øre pr. kg og det sidst noterede Afregningstal af 4 Kr. 48 Øre skulde der til de enkelte Mælkerier gennem Smørekspert-Udvalgets Kontor udbetales et Beløb af 84 Øre pr. kg for hvert kg, det paagældende Mælkeri indsendte til Forhandling eller solgte i hver enkelt Uge, regnet fra Mandag til Søndag. Endelig forbødes det Mælkerier, Grossister eller andre Mellemandlere at sælge Smør til andre end deres sædvanlige Aftagere. Ved Be-

kendtgørelse af 12. Decbr. bestemtes, at fra og med Mandag den 31. Decbr. maa Køb og Salg af Smør til Forbrug paa Hjemmemarkedet kun finde Sted mod Afgivelse af Smørmærker, og samtidig fastsattes følgende Maksimalpriser: ved Salg fra Mælkeri til Eksportør, Grossist og anden Mellemandler 2 Kr. 89 Øre pr. kg, ved Salg til Detailsælger 2 Kr. 95 Øre og ved Salg til Forbruger 3 Kr. 20 Øre pr. kg. — Den 14. Decbr. udkom en Bekendtgørelse, der indeholder Regler for Befolkningens Forsyning med Flæsk og Fedt og fastsætter detaljerede Bestemmelser om Priserne for de forskellige Stykker af et Svin; Maksimalprisen for slagtede Svin u d e n Hoved og Fødder er fastsat til 140 Øre pr. kg sl. V. og m e d Hoved og Fødder til 132 Øre.

Af U d f ø r s e l s f o r b u d foreligger der en lang Række. Den 12. Jan. forbødes det at udføre al Slags Frøafrensning, Frøaffald og Ukrudtsfrø og 13. Juni al Slags Frø; den 13. Jan. kom der Forbud mod Udførsel af al Slags Naturgødning, den 30. Marts af alt Slags Blod, og den 12. Juni af Aarets Avl af Grøntsager, dyrkede paa Friland, herfra dog undtaget Bladselleri. I Juli Maaned bestemtes, at det paa Svineslagterierne producerede Fedt, der er tjenligt til Føde, skal forbeholdes det hjemlige Forbrug. Den 3. Septbr. forbødes Eksport af Nælder og Nældestænger, den 7. Oktbr. af Gedeskind og den 5. Novbr. af Lyng. Den 24. Novbr. udstedtes endvidere Udførselsforbud for levende Hornkvæg, Faar og Geder, endvidere for Kød og Slagteaffald af Heste, Kvæg, Faar, Geder og Svin, Konserves, Pølser og Kødvarer, Smør, Æg, Fløde, Mælk og Ost. Udførselen vil dog i det Omfang, Justitsministeriet meddeler Tilladelse dertil, kunne finde Sted gennem de af Landbrugsministeriet godkendte Eksportvirksomheder paa de for Udførselen nærmere foreskrevne Vilkaar. Hensigten med Forbudet er at give Regeringen Adgang til at virke regulerende paa Udførselen, saaledes at Landet i videst mulig Omfang kan drage Nytte af Udførselen.

Hvad F o d r i n g s f o r b u d e n e angaar, er der om Kartofflerne følgende at meddele: En Bekendtgørelse af 13. Jan. forbød at opfodre Kartoffler, der egner sig til Menneskeføde, undtagen saadanne, der er saa smaa, at de kan gaa gennem en Soldmaske af 1 Tomme ($2\frac{1}{2}$ cm) Tværmaal, eller der er syge eller beskadigede. Den 3. Aug. udstedtes en Bekendtgørelse, der tillod enhver Landbruger at opfodre 10 pCt. af sine Kartoffler af Avlen 1917 indtil 1. Oktbr., og den 29. Septbr. fastslog en ny Bekendtgørelse, at Bestemmelserne i Bekendtgørelsen af 13. Jan. fremdeles er gældende, men Kartoffeldyrkeren kan dog paa visse Betingelser opnaa Ret til Opfodring: naar han har godtgjort, at han har leveret eller kontraktmæssig forpligtet sig til at levere et Kvantum Kartoffler svarende til 30 Tdr. pr. Td. Ld., som han har dyrket med Kartoffler, dog ikke ud over $\frac{1}{3}$ af hans samlede Kartoffelavl, til Kommuner eller til private til Husholdningsbrug, kan han anvende Resten af sin Kartoffelavl, med Fradrag af det til Lægning i Foraaret 1918 fornødne Kvantum, til Opfodring i sin egen Bedrift. Den samme Ret til Opfodring giver en Bekendtgørelse af 5. Oktbr. for den Jordbruger, som til det kommunale Kornnævn afgiver skriftlig Erklæring om, at han vil henlægge det i Bekendtgørelsen af 29. Septbr. bestemte Kvantum Kartoffler og er villig til at levere disse til Opfyldelsen af de i Bekendtgørelsen nævnte Formaal. — Den 6. Aug. forbødes Fodring med Boghvede, den 20. Septbr. med Gryn og Grynmel af enhver Art og den 6. Oktbr. med Maltspirer.

Foruden Fodringsforbud er der udstedt ikke faa a n d r e F o r b u d. Der gaves i Foraaret en Række Bestemmelser angaaende Handelen med og Udstrøning af Chilisalpeter, svovlsur Ammoniak og andre kunstige Kvælstofgødninger. Den 3. og den 8. Marts forbødes saaledes al Udstrøning af disse, andre Bestemmelser regulerede Forhandlingen og Udstrøningen, indtil en Bekendtgørelse af 29. Marts frigav Handel med og Udstrøning af svovlsur Ammoniak, og en Bekendtgørelse af 18. April bestemte,

at Forhandlere af Chilisalpeter maatte udlevere deres Kunder indtil 85 pCt. af disses Forbrug i 1916, medens de selv hos Grossisterne kunde faa udleveret 70 pCt. af de for 1917 gjorte Bestillinger; viste det sig, at disse 70 pCt. ikke var tilstrækkelige til, at det kunde tilfredsstille deres Kunder, skulde de inden Maanedens Udgang indgive Begæring om mere til det den 9. Marts 1917 nedsatte Chilisalpeternævn. Forbrugere, der allerede havde hjemtaget Chilisalpeteren, fik Tilladelse til at anvende hele dette Kvantum efter eget Skøn, medens andre Forbrugere fik Ret til at faa indtil 85 pCt. af deres Forbrug i 1916 af Kvælstofgødning (1 kg svovlsur Ammoniak blev sat = 1 kg Chilisalpeter). Den 7. og 20. Decbr. fastsattes, at Udlivering af svovlsur Ammoniak og Superfosfat kun maa ske efter Anvisning fra Salpeternævnet. — Den 27. Jan. forbødes det at lade Skoveffekter fra danske Skove bortselge ved Auktion, den 7. Febr. at indkøbe eller oplagre Huder, Skind og Talg for udenlandsk Regning eller under saadanne Forhold, at Varerne unddrages det indenlandske Forbrug, og den 6. Marts at anvende Korn, Foderstoffer og Kartofler ved Fremstilling af Spiritus i andet Øjemed end til teknisk Brug og Gærtilvirkning. Endvidere forbød en Bekendtgørelse af 3. April Bryggerierne at anvende mere Brygningsmateriale, end hvad der svarer til 80 pCt. af, hvad der var anvendt i det foregaaende Aar; til skattefrit Øl maa dog anvendes det Kvantum, som de forbrugte i det sidste Aar. Fremdeles forbødes al Maltning af Byg af indenlandsk Avl, og alt umaltet Byg af indenlandsk Avl samt al til Eksport bestemt Malt beslaglægdes. Uden for Bestemmelserne falder Tilvirkningen af Malt til Produktionen af Maltpræparater (Styrkningsmidler). Den 3. Aug. forbødes Fyring med Halm under Dampkedler, den 6. at bortkaste eller tilintetgøre Bindegarn, som havde været benyttet til Indhøstning — denne Bekendtgørelse ophævedes den 8. Decbr. —, og den 18. at sælge og udlevere Foderkager og Foderblandinger fra Lagre. Bekendtgørelsen af 1. Septbr. forbød Fodring med

Hvede og Rug, derunder Smaasæd og Frarensning, samt med Hvede- og Rugklid af Høst 1917. Dispensation herfra kan gives af de kommunale Kornnævn, dog ikke ud over 3 pCt. af Avlen af hver Kornsort. Forretningsmæssig Fremstilling af og Handel med enhver Art af Foderblandinger forbødes den 2. Oktbr.; Forbudet gælder dog ikke, saafremt Foderblanding af den paagældende Sammensætning allerede var i Handelen før 1. Febr. 1917. Endelig forbød en Bekendtgørelse af 3. Novbr. Sukkerfabrikkerne at udlevere mere til Sukkerroedyrkerne end 25 pCt. af Fabrikernes Lager og fremtidige Produktion af Melasse i indeværende Kampagne, medens Resten stilles til Ernæringsraadets Disposition; der fastsattes nærmere Bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes med disse 25 pCt.

Endelig er der vedtaget en Række Bestemmelser angaaende Handelen med Landbrugsprodukter, Rationering m. m. Saaledes bestemte en Bekendtgørelse af 7. Marts, at Staten overtog alle Beholdninger af udenlandsk Hvede, og en Bekendtgørelse af 8. Marts, at ethvert Salg af Hvede, dansk eller fremmed, paa 5000 kg og derover, skulde foregaa gennem Indenrigsministeriets Kornkontor; den, der laa inde med en Beholdning, mindre end 5000 kg, skulde om Salget henvende sig til Amtet. Den 17. Marts udkom en Bekendtgørelse, der fra 1. April indførte Brødkort for hver Person, medens Staten i Henhold til Bekendtgørelsen af 3. April overtog alle Beholdningerne af indenlandsk Hvede og Rug, tærsket eller utærsket, som var beliggende hos Landbrugerne; undtages fra Overtagelsen kunde paa derom fremsat Begæring fra vedkommende Landbruger et saa stort Kvantum, som vilde medgaa til vedkommende Husstands Forbrug i Resten af Høstaaret, beregnet efter 65 kg Brødkorn (Rug og Hvede tilsammen) pr. Person. Kornet overtoges til de ved Bekendtgørelserne af 17. og 21. August 1916 fastsatte Maksimalpriser. Den 3. Juli forbødes al Handel med danske Kornvarer af Høsten

1917 samt al Levering og Modtagelse af saadanne Varer i Henhold til tidligere Aftaler, og den 3. Oktbr. forbødes al Handel med Korn, ogsaa af tidligere Aars Høst. En Bekendtgørelse af 7. Decbr. paalægger enhver Jordbruger, som herom fra Ernæringsraadet modtager Meddelelse, at foretage Aftærskning af Ejendommens Kornavl inden for den af Ernæringsraadet fastsatte Frist og i det Omfang, som det er nødvendigt for at sikre, at Staten faar, hvad der tilkommer den efter de Ligningsregler, som er fastsatte i Kornloven af 3. August 1917. — Den 15. Decbr. udstedtes en Bekendtgørelse om Statens Overtagelse af Korn i kvægløse Landbrug, d. v. s. Landbrug, der drives med en Malkekvægsbesætning, der højst udgør en Femtedel af, hvad der normalt kan holdes paa en Ejendom af samme Størrelse og Beskaffenhed. — En Række Bekendtgørelser ordnede Landbrugets Forsyning med Foderkorn og Foderstoffer, saaledes bl. a. Bekendtgørelsen af 1. Febr., der forbød Landmændene at forsyne sig med Majs og Foderkager til mere end 14 Dages Forbrug, Bekendtgørelsen af 8. Febr., der paabød, at der ved Beregning af de 14 Dages Forbrug skulde tages Hensyn til den samlede Beholdning af Majs, Byg og Blandsæd, Bekendtgørelsen af 4. April angaaende den Mængde Foderkorn, Landmanden havde Ret til at forbeholde sig til eget Forbrug, medens han skulde aflevere Resten efter nærmere Regler til Foderbrug eller Saasæd o. s. v. En Bekendtgørelse af 20. Novbr. bestemte bl. a., at Bekendtgørelsen af 18. Aug. om Forbud mod Udlevering af Foderkager og Foderblandinger vedbliver indtil videre at have Gyldighed. Saa vidt Beholdningerne imidlertid strækker til, vil det blive enhver Jordbruger tilladt under Iagttagelse af nærmere fastsatte Regler at indkøbe eller faa udleveret en saa stor Mængde af Oliekager eller af Foderblandinger, der helt eller delvis er fremstillede heraf, at hans Beholdninger heraf i Forbindelse med hans Lager ved denne Bekendtgørelses Ikrafttræden ialt bliver 25 kg for hver til hans Besætning hørende Malkeko og synligt drægtig

Kvie. Dersom han allerede har en saadan Beholdning, er det ham forbudt at foretage yderligere Indkøb. — Fremdeles kan det nævnes, at en Bekendtgørelse af 1. Septbr. tillod Handel fra Jordbruger til Jordbruger med Rug og Hvede til Saasæd til Priser, der laa over de ved Kornloven af 3. Aug. fastsatte, at Bekendtgørelsen af 26. Oktbr. paabød, at enhver, som slagter Heste, Hornkvæg, Faar og Geder enten til indenlandsk Forbrug eller til Udførsel, skal sælge al den derved fremkomne raa Talg til de af Landbrugsministeriet autoriserede Talgsmelterier, og at Bekendtgørelsen af 5. Novbr. bestemte, at Udførsel af Ost kun kan ske ved de af Landbrugsministeriet dertil godkendte Eksportvirksomheder efter nærmere fastsatte Regler, saaledes at Hjemmemarkedets Tarv behørigt iagttages. Den 22. Novbr. forbødes det at afhænde til Slagtning Svin til andre end de eksportberettigede Slagterier. En Tillægs-Bekendtgørelse af 1. Decbr. tillod dog indtil 18. Decbr. inkl. at hjemmeslagte Svin, der var solgte til en privat Køber til Forbrug i egen Husholdning. — Den 4. Decbr. blev al Handel med og al Levering af enhver Art af Frø forbudt indtil videre, men d. 21. s. M. tillodes atter Handelen undtagen med Frø af Runkelroer og Gulerødder.

En Bekendtgørelse af 7. Maj fastsatte Bestemmelser om »Fremskaffelse af indenlandske Brændselsmaterialer«. Hovedbestemmelserne er, 1) at Ejere og Brugere af Skove eller Plantager skal foretage en Brændehugst i saadant Omfang, at den fra 1. Oktbr. 1916 til 1. Septbr. 1917 bliver dobbelt saa stor som den gennemsnitlige Brændehugst i de 3 Aar 1912/13—1914/15, og 2) at enhver Ejer og Bruger af Mose og Tørveskær er pligtig at udnytte Mosen dels i det Omfang, som er nødvendigt til eget Forbrug, og dels til andres Forsyning, naar Mosen er af saadan Størrelse, at den kan yde mere, end Ejerens normale Forbrug af Tørv udgør i et Tidsrum af 20 Aar. — I Bekendtgørelse af 20. Nov. bemyndiges Amtsnævnene til med Indenrigsministeriets Samtykke midlertidig at

overtage Brugsretten til Tørskeværker og Lokomobiler, dersom der herom maatte foreligge Indstilling fra et kommunalt Nævn. Hvis Vederlaget for den overtagne Brugsret ikke kan bestemmes ved mindelig Overenskomst, fastsættes det af dertil nedsatte Kommissioner.

I Slutningen af Januar meddelte Tyskland de neutrale Stater, at det blokerede England, Frankrig og Italien, og Ministeriet udstedte straks, den 1. Febr., en Bekendtgørelse vedrørende Forbud mod uberettigede Prisstigninger: det blev forbudt at beregne en Forhøjelse af den hidtil gældende Pris, der ikke bevislig er begrundet i forøget Udgift for Sælgeren. Da det var i høj Grad uvist, hvorledes Udførselsforholdene vilde stille sig, blev Eksportnoteringen suspenderet, og der blev foreløbig ikke ansat noget Afregningstal for Smør eller nogen Ægnotering, Skibsfarten blev standset i vid Udstrækning, Landbrugets Repræsentanter besluttede at holde igen paa Produktionen, for at Markedet ikke skulde blive overfyldt, og man kunde se Situationen an, der blev nedsat et raadgivende Eksportudvalg for Smørrets, Æggenes og Flæsks Vedkommende, og den 23. Febr. blev der paa Foranledning af Grosserer-Societetets Komité og Industriraaet med Regeringens Billigelse oprettet et »Erhvervenes Fællesudvalg« for Handelen, Landbruget, Industrien og Skibsfarten. Udvalgets Opgave er »at søge de begrænsede Tilførselsmuligheder udnyttede paa den Maade, som bedst stemmer med Samfundets Tarv, saavel for at opretholde Erhvervene i størst mulig Grad som for at forsyne Befolkningen med de vigtigste Fornødenheder«.

Gaar man efter denne meget summariske Oversigt over til en Omtale af de landøkonomiske Forhold i 1917, er der om Aarets vigtigste Begivenhed, H ø s t e n, desværre ikke meget godt at sige. Da Tilførslerne udefra standsede, og vi med Hensyn til Menneskers og Dyrs Ernæring blev henviste til den hjemlige Produktion, kan

det vist uden Overdrivelse siges, at Høstudbyttet aldrig i noget af de sidste 100 Aar har haft den Betydning for Landets Husholdning som i Aaret 1917. »Uden Brødet ej os frelste, var det end Alverdens Guld«. Det hedder fra gammel Tid af, at Krig og Uaar følges ad. Krigens direkte Ødelæggelser blev vi vel skaanede for, og et Uaar blev det vel ikke, men den lange, fortørrende Solbrand i nogle Foraars- og Sommermaaneder bragte os for Kornets og Høets Vedkommende et Høstudbytte, der var langt under det normale. Og som det gik os, gik det en Mængde andre Lande, hvis Ernæringsforhold stiller sig endnu vanskeligere end vore.

I Henhold til Det statistiske Departements Opgørelse var Havren den Sædart, der for Landet som Helhed gav det forholdsvis bedste Udbytte; der er af denne Sædart høstet gennemsnitlig 13.8 Hektokilogram pr. Hektar, hvilket er omtrent en Fjerdedel under det Udbytte, der anses for det normale. Paa Øerne er Havrens Udbytte beregnet til 16.0, i Jylland til 12.8 hkg pr. ha. — Næst efter Havren har Hveden givet det forholdsvis bedste Udbytte pr. Arealenhed: for hele Landet 22.0 hkg pr. ha (paa Øerne 23.0, i Jylland 17.9), medens det normale Udbytte er 29.9 hkg pr. ha. — Rugens Udbytte pr. Arealenhed var forholdsvis lidt ringere end Hvedens: 12.8 hkg pr. ha (Øerne 18.0, Jylland 10.8) mod normalt 17.9. — Af Byg høstedes gennemsnitlig 16.2 hkg pr. ha (Øerne 16.9, Jylland 14.9), medens det normale Udbytte for hele Landet under ét er beregnet til 22.7. — Blandsæden var Kornhøstens svageste Punkt. Udbyttet er for hele Landet beregnet til 14.2 hkg pr. ha mod normalt 20.4. For Øerne og Jylland var Udbyttet henholdsvis 15.7 og 13.2 hkg pr. ha.

Det fremgaar altsaa heraf, at for alle Sædarternes Vedkommende har Udbyttet pr. Arealenhed i 1917 været usædvanlig ringe: 14.7 hkg under ét mod 20.5 i Gennemsnit for Femaaret 1909—13. Dertil kommer, at det Areal, hvorpaa der i Fjor er høstet modent Korn, var mindre

end normalt: 1,062,000 ha mod 1,119,000 ha i Forfjor og 1,150,000 ha i 1912.

Disse 2 Forhold — et usædvanlig lille Høstareal og et gennemgaaende ringe Udbytte pr. ha — har tilsammen medført, at det indhøstede Kærneudbytte i 1917 laa betydeligt under det normale. Det er anslaaet til henimod 16 Mill. hkg mod ca. 21 Mill. i 1916, der jo ogsaa var et daarligt Aar, og ca. 23 Mill. hkg i Gennemsnit af Femaaret 1909—13.

Mængden af Hø og Halm var ualmindelig lille. Angivet i Millioner Tons var det af Hø 1.16 og af Halm 1.63 mod henhv. 1.80 og 3.52 i et normalt Aar. Af Halm er der altsaa næppe høstet det halve og af Hø knap to Trediedele af det normale.

Udbyttet af Kartofler og Rodfrugter er et af Aarets Lyspunkter. Høsten af Foder- og Sukkerroer samt af Kartofler har været god og større end normalt: af Foderroer er der avlet 5 pCt., af Sukkerroer 12 og af Kartofler 3 pCt. mere end i Gennemsnit af Femaaret 1909—13.

I Henhold til en Meddelelse til Tidsskriftet fra Professor, Dr. phil. *Kolpin Ravn* har der i Vinteren 1916—17 været en Del Frostskade paa Hvede af kælnerne Sorter, paa Græsmarksplanter og paa Kartofler i Opbevaringsrummene. Sneskimmel har mange Steder gjort en Del Skade paa Rug, Fodergræsser og Lucerne, og Kløverens Bægersvamp paa Græsmerkens Bælgplanter. Kartoffelbeholdningerne har lidt meget af Knoldforraadnelse og Kartoffelskimmel, hvilke Angreb dels har været begunstigede ved det regnfulde Vejr i Efteraaret 1916, dels ved Frostskade under Optagningen eller senere i Vinterens Løb.

Foraarskulden har hemmet Vaarsædens og Rodfrugternes, særlig Runkelroernes, Vækst og begunstiget Angreb af Rodbrand paa de nævnte Afgrøder. Rodbrand og forskellige Typer af Fodsyge, hvilke sidste har været usædvanlig hyppige i 1917, har bevirket, at Kornarterne

har lidt særlig meget af Tørke, hvor Næringsmangel, Kalktrang o. lign. har begunstiget disse Sygdommes Optræden. Rustangreb paa Kornarterne har været mærkværdig sparsomme i 1917, hvorimod Meldug og Stribesyge har forvoldt en Del Skade i mange Bygmarker. I Kaalroe- og Turnipsmarkerne har Kaalbroksvampen i mange Egne været særlig skadelig. Forskellige Former af Bakteriøse har været hyppige, ofte i Forbindelse med Kaalfluellarvens Angreb. Kartoffelskimmelen viste sig i Slutningen af August og anrettede ofte betydelig Skade, baade paa Top og Knolde. I mange Marker var Knoldene befængte med Skurv. Bladrullesygen har reduceret Udbyttet, især af Magnum bonum, i adskillige Egne.

Hvad de forskellige S k a d e d y r s Optræden angaar, har Fru mag. scient. S. *Rostrup* meddelt Tidsskriftet, at i Kornsorterne har Skadedyrene ikke optraadt særlig ondartet; kun i den senest saaede Havre har Fritfluellarven flere Steder gjort stor Skade. Larven af Kornets Blomsterflue gjorde enkelte Steder paa Sjælland en Del Skade i Rugmarkerne. Bygfluellarvernes Angreb har været hyppigere end sædvanlig paa Grund af den sene Saaning og Tørken; ogsaa Blærefodder har været talrigt paa Færde. Derimod synes Havreaalen at have været mindre ondartet end ellers, medens Smælderlarver mange Steder var ret slemme i Vaarsæden, særlig i Byg. — Bladrandbillerne var i Foraarsmaanederne, Jordlopper og Glimmerbøsserne i den varme, tørre Tid usædvanlig talrige. Særlig de sidst saaede Roer blev tit ødelagte af Jordlopperne og Frøroerne af Glimmerbøsserne. Kartoffeltægen optraadte, særlig i Juni, i uhyre Mængder i Kartoffler i Haver, og hvor de ellers stod godt i Læ, og ødelagde mange Steder Toppen, saa Planterne saa fuldstændig visne ud.

I det hele var Roerne, især Kaalroerne, stærkt angrebne i 1917: Allerede i Juli begyndte Knoporme at arbejde i Rodfrugtmarkerne, i Begyndelsen særlig i Runkelroerne, der paa Grund af den forfærdelige Tørke ikke havde tilstrækkelig Vækstkraft og led overordentlig her-

ved. I hele Vækstperioden fortsattes Angrebet, og rundt omkring i Runkelroe-, Turnips- og Kaalroemarkerne saas i Efteraarsmaanederne store bare Pletter. I Slutningen af Juli mødte Kaallusen frem i talløse Mængder og bredte sig i den følgende Maaned i usædvanlig Grad paa Kaal og Kaalroer. I Maanedens Slutning — nogle Steder dog først ind i September — døde Lusene heldigvis ret brat dels af Regn og Kulde, dels af et Svampeangreb. Men Planterne var blevne saa medtagne, at det i høj Grad gik ud over Udbyttet, idet de ikke formaaede i tilstrækkelig Grad at udnytte de gode Vækstbetingelser. I August Maaned arriverede Kaalormene, altsaa lidt senere end Kaallusene, i stor Mængde og hærgede de samme Afgrøder, men i Slutningen af Maaneden gjorde et Svampeangreb ogsaa Ende paa deres Ødelæggelser. Paa nogle Egne, navnlig i Jylland, gjorde Kaalmøllarven ligeledes en Del Skade; det samme var Tilfældet med Kaalfluelarven, hvis Ødelæggelser dog nok ikke var saa store som i de nærmest foregaaende Aar.

Hvad Kornmarkedet angaar, er der intet at meddele. Al Handel med Kornvarer af Høsten 1917 er jo forbudt, og det aabne Marked frembyder saaledes intet frit Salg. Af Høsten 1916 findes ingen Forraad, og der foretages derfor heller ikke nogen Notering.

Med Hensyn til Foderstoffmarkedet er at bemærke, at Handelen med Oliekager i 1917 har været meget besværlig, og de Vanskeligheder, der til Stadighed har optaarnet sig, har gjort, at det har været umuligt at tilføre Landet blot tilnærmelsesvis de Mængder, vi er vant at faa hertil. I Begyndelsen af Aaret var der utvivlsomt afsluttet betydelige Kontrakter om Bomuldsfrø- og Hørfrokager fra Amerika, men den udvidede Blokade den 1. Februar lagde mange Hindringer i Vejen, og meget af det indkøbte kunde ikke skaffes frem. Mange Befragtningskontrakter har man maattet annullere, og det har været yderst vanskeligt og kostbart at skaffe anden Tonnage.

I Aarets første Halvdel kom der dog nogenlunde regelmæssigt Ladninger ind, navnlig med Bomuldsfrøkager og Majs, men efter at Amerika er traadt ind i de krigsførendes Rækker, er Handelen helt gaaet i Staa, idet al Udførsel af Foderstoffer til de neutrale Lande er forbudt. Under disse Forhold har Importørerne maattet tilbage-sælge i Amerika, hvad de ikke har kunnet aftage, og dette er vistnok ofte sket med ret betydelige Tab. For de Varer, der er komne til Landet, har der til enhver Tid været stærkt Begær, men Handelen hemmedes meget, da Regeringen i Slutningen af Juli fastsatte Maksimalpriser paa Bomuldsfrø- og Høfrøkager; og da den i Midten af August forbød al Handel med og Udlevering af Oliekager og Foderblandinger, gik selvfølgelig alt i Staa.

Angaaende Frømarkedet meddeler Dansk Frøhandlerforening, at den langt overskyggende Begivenhed inden for Frøbranchen i den forløbne Sæson 1916—1917 var den russiske Regerings Beslaglæggelse af et stort Kvantum Rødkløverfrø, der laa paa Lager i Petrograd, og med hvis Afsendelse man just havde begyndt, da de urolige Forhold kom til den Krise, der bevirkede, at de givne Licenser blev annullerede og Størsteparten af Frøet beslaglagt. Hovedparten af Frøet var som sagt Rødkløverfrø, der var indkøbt og betalt og oplagt paa Pakhus i Petrograd for dansk Regning for lang Tid siden, og da det som bekendt havde været meget smaat med Tilførslerne i lang Tid forud, vil det forstaas, at den russiske Regerings Optræden foraarsagede saavel Frøhandlerstanden som Landbrugerne de største Ubehageligheder. Da en Del af det Frø, der var bestemt til Udsæd i Foraaret 1916, kom for sent, og da det lykkedes at faa enkelte Partier tilført i Aarets Løb, blev det ved en streng Rationering fra de Handlendes Side vistnok muligt at faa Forbruget nogenlunde dækket.

Med Hensyn til Tilførselen af Rajgræs var Situationen ogsaa meget vanskelig. I Tillid til at faa de i England købte Partier var der jo tidligere paa Sæsonen, og inden

Udførselsforbudet blev udstedt, udført en Del af vort gode danske Frø; det saa en Tid lang ud, som om vi vilde faa stor Mangel af denne vigtige Frøsort, men i sidste Øjeblik kom der ret store Poster, og man mener, at Forbruget saa nogenlunde blev dækket.

Naar undtages Hvidkløver og Sneglebælg har der været stor Mangel paa de øvrige Kløverfrøsorter, hvor man i første Række maa nævne Alsike, Lucerne og Kællingetand. Det er desværre saaledes, at samtidig med, at der i Landbrugskredse er agiteret en Del for større Udlæg af Lucerne, er Tilførselsvanskelighederne for denne Artikel stegne. Frankrig, der jo i Begyndelsen af Krigen var nogenlunde villig til at give Licenser, har i den senere Tid nægtet enhver Udførselstilladelse til Danmark, og selv om man har haft Mulighed for at købe noget Frø i Italien, har Afskibningsforholdene jo i lang Tid umuliggjort enhver Tilførsel. Paa Grund af de stigende Vanskeligheder med Hensyn til at faa Frø fra de europæiske Produktionslande har man atter i forøget Omfang maattet henvende sig til Amerika, og det lykkedes ogsaa indtil midt i Sommeren 1917 at faa en Del Rødkløver, Alsike og Timothe hertil; men hvorledes det vil gaa med de i Amerika indkøbte, men tilbageholdte Partier, er det umuligt at udtale sig om, og Udsigterne til, at Danmark i Aar vil kunne faa den allernødvendigste Udsædsmængde af Kløverfrø, er meget smaa.

Hvad Landbrugets Gødningsforsyning angaar, har alle Superfosfatleveringer, ligesom i 1916, udelukkende fundet Sted i 14—15 og 16 pCt. I Foraaret blev omtrent to Trediedele af Forbruget dækket, medens i Efteraaret omtrent hele Forbruget blev tilfredsstillet. Thomas Fosfatmel udeblev ganske. — Af Kvælstofgødningerne blev største Delen af Forbruget dækket i Form af Chilisalpeter, medens der af svovlsur Ammoniak kun er solgt, hvad der er produceret her i Landet, da al Tilførsel udefra er standset. Af Norgesalpeter kom der en mindre Post, der ligesom Chilisalpeteren fordeltes gennem

Salpeternævnet. — Leveringerne af Kaligødning fra Tyskland gik nogenlunde godt ind, saa man kan regne med, at Foraars- og Høstforbruget blev dækket, men fra September-Oktober standsede Tilførslerne næsten helt, saa det kan muligvis blive vanskeligt at forsyne Enge og Moser med den nødvendige Kali. I Foraaret skete Leveringen udelukkende som 37 pCt.'s Kaligødning, medens der i Efteraaret er leveret dels denne, dels 20 pCt.'s Kalisalt. — Tilførselen af Kainit har, ligesom i 1915 og 16, været helt standset i Fjor, og under Krigen vil der næppe komme noget frem heraf.

Hesteavlens har i Fjor ikke været den gode Indtægtskilde som i de foregaaende Krigsaar, da Priserne for almindelige og daarlige Heste var meget høje. Man gik gladelig ud fra, at Priserne vilde holde sig, og man lagde meget, ofte daarligt, til. Men Priserne faldt stærkt, og den daarlige Høst har medført, at vi i Efteraaret stod med for stor en Hestebestand. De gamle, udslidte, for-sultne Heste vil efterhaanden sikkert blive slaede ned i stort Tal, da de er usælgelige. Nu fylder de kun op og æder for de andre. Det er da fra den rette Ende, at Oprydningen vil finde Sted. — Hvad Handelen med Avlsdyrene angaar, har Omsætningen i 1917 for Hingstenes Vedkommende omtrent været som ellers, men Priserne er nærmest stegne. I Handelen med Hopper synes der derimod at have været Stilstand.

Hippologerne har jo Ord for at være et krigersk Folkefærd, og f. Eks. paa det sjællandske Delegeretmøde har Talsmændene for den svære og den lettere Avl i mange Aar forlystet de Delegerede ved en, undertiden noget grovkornet Polemik. Nu synes det, at de sjællandske Hestemænd fremtidig vil arbejde i broderlig Samdrægtighed, thi der var paa det nys afholdte Delegeretmøde stærk Stemning for at slaa de 3 hidtil bestaaende Udvalg: for de svære og de lette Heste og for Stambogføringen, sammen i ét Udvalg. Spørgsmaalet vil blive afgjort i indeværende Aar.

Kvægbrugets Ballance for 1917 vil ikke blive nær saa gunstig som Aaret før. Prisen paa Kvæg har gennemgaaende været lavere — den højeste Pris, der naaedes paa Københavns Kvægtorv for 50 kg sl. V. for Kvier og Stude, var 132—142 Kr. mod 135—145 Kr. i 1916 —, Ernæringsforholdene var vanskelige og Produktionen nedadgaaende, fordi Kvægets mælke- og kødgi-vende Evne paa langt nær kunde udnyttes ved den Ernæring, som kunde blive det til Del, særlig i Aarets sidste Halvdel. Handelen med Avlsvæg var, om end livlig, næppe saa livlig som i 1916, men Priserne var dog stigende for de bedste Dyr, baade af jysk, rød og Korthorns-race. De bedste Avlsdyr sælges nu ofte som Kalve. Der er — efter Opgivelse af Statskonsulent *Appel* — bl. a. solgt 8 jyske Tyrekalve gennemsnitlig for 2006 Kr., den højeste Pris var 3500 Kr. kontant og 4500 Kr. paa Vilkaar eller ialt 8000 Kr. Efter de Handeler, Statskonsu-lenten har Rede paa, har Gennemsnitsprisen for Tyre af jysk Race været 1608 Kr. kontant + 1471 Kr. i Vilkaar.

Værd at bemærke er de 2 Auktioner over Korthorns-tyre fra Marsken, indførte af Sydvestjyllands Fællesledelse for Kvægavlsforeninger, der fandt Sted i Marts (27 Tyre) og Oktober (14 Tyre). De dyreste betaltes i Marts med op til 5000 Kr. og i Oktober med 6800 og 6000 Kr. 9 af de 14 Tyre, der solgtes paa selve Auktionen, kostede gennemsnitlig pr. Stk. 2680 Kr.

Paa Grund af de vanskelige Trafikforhold blev saa-vel det sjællandske Ungskue i Hillerød som det jyske Ungskue i Hjørring og det fynske i Odense opgivet; i Maj aflyste Landbrugsministeriet Statsskuerne og henstillede til Landboforeningerne at opgive deres Dyrskuer; imid-lertid indgik Statsdyrskuekommissionen til Ministeriet med en Henstilling om at faa Skuerne afholdte, idet den foreslog en Ordning, som fritog Banerne for særlige Foranstaltninger. Landbrugsministeriet svarede, at det ikke vilde modsætte sig denne Ordning, og den jyske og sjæl-landske Fællesforening henstillede til de lokale Landbo-

foreninger, hvis Dyrskuer ikke eller kun i ringe Grad lægger Beslag paa Jernbanerne, om ikke at aflyse Skuerne.

Mund- og Klovesygen optraadte med enkelte, spredte Tilfælde i Aarets første Maaneder, saa hørte Epidemien op, der i Voldsomhed langt overgik den sidste Epidemi i 1911 og 12. Dette fremgaar af følgende Tal:

Følgende Antal Besætninger var stillet under Kontrol:

	Øerne	Jylland	Hele Landet
i 1911	462	26	488
i 1912	729	57	786
i 1915	6.225	275	6.500
i 1916	464	122	586
Januar—Juni 1917	15	2	17

Hvad F a a r e a v l e n angaar, var Handelen med gode Vædderlam i Efteraaret livlig baade for Oxford-downs og Leicester til Priser fra 100 til 200 Kr., i enkelte Tilfælde mere, medens Gimmere betaltes fra 100 til 150 Kroner.

Hvad S v i n e a v l e n angaar, kan det sikkert siges, at den Indtægtskilde, der tilflyder Landbruget af Svineholdet, har været ringe i 1917. Vel har Priserne været gode, men Produktionsforholdene blev efter den 1. Februar vanskelige, og da Tilførselen af Foderstoffer standse, aftog Vedligeholdelsen af Avlsdyrbestanden, og da det viste sig, at Aarets Sædhøst blev ringe, indskrænkedes Bestanden fra Dag til Dag. I Maanederne August—September—Oktober blev der til Slagterierne leveret Masser af magre, undervægtige Svin, ja endog Pattegrise, fordi Landmændene indsaa, at der ikke var tilstrækkeligt Foder til at færdigfede Dyrene. Saa stærkt blev Avlsdyrbestanden formindsket, at det ikke alene blev nødvendigt at træffe ekstraordinære Foranstaltninger for at skaffe Foder til vore Avlscentre — i høj Grad vigtige at bevare af Hensyn til Fremtidens Svineavl —, men ogsaa for at vedligeholde en nogenlunde stor Avlsdyrbestand uden for Centrene.

F j e r k r æ b e s t a n d e n er i Aarets sidste Halvdel

bleven formindsket betydelig, særlig hos de jordløse Fjerkræholdere, og da man i Foraaret ikke turde lægge saa mange Kyllinger til som sædvanlig, har Nedgangen i Ægproduktionen været stor, særlig i Efteraarstiden. Medens Priserne paa Æg har været høje, har det ikke været Tilfældet for det slagtede Fjerkræs Vedkommende; dog begyndte omkring Mortensdag og op imod Jul Priserne at stige særlig for Ænder og Gæs. De sidste udbredes stadig paa Ændernes Bekostning. Hvor Korn har kunnet faas, har Høsehølden været meget rentabelt, og det synes, som om man bestræber sig for saa vidt gørligt at bevare Høsen, der da for en stor Del maa tage til Takke med alle tænkelige Affaldsstoffer. Der er sikkert indsamlet en Del Brændenælder, Rønnebær og Kastanier til Høsefoder, Muslinger er anvendt i stor Udstrækning, ligesaa Kartofler.

Arbejdet for Fjerkræavlens Fremme er fortsat i det en Gang planlagte Spor. Gennem »Fællesudvalget for Fjerkræavl« blev der i Foraaret uddelt over 22,000 billige Rugeæg af anerkendte Nytteracer til Fremavlere, Konkurrencen mellem hele Høsehølden, Konsulent-Kursus og Foredragsvirksomheden er fortsat som i de foregaaende Aar, og Avlscentrene er det stadig lykkedes at skaffe det nødvendige Foder.

Mælkebruget har i endnu højere Grad end i de foregaaende Aar været præget af Krigen. Da Tyskland erklærede Englands Kyster for blokerede fra den 1. Februar, kom vor Smørekspport ind i uanede Vanskeligheder, Sømandene nægtede at sejle, Krigsforsikringen blev omlagt, Varerne oplagredes i store Mængder, og først efter flere Ugers Forløb kunde Udførselen til England genoptages. Krigsforsikringspræmien, de uhyre Fragtkostninger, de voksende Udgifter til Brændsel, Mælkekørsel, til alt, hvad der bruges i et moderne Mælkeri, gjorde det, de høje Smørpriser tiltrods, umuligt en Overgang at producere Smør uden Tab. Dertil kom, at Foraarets Kulde, Sommerens Hede og Tørke bevirkede, at

Kvæget kom sent ud, og Sommergræsningen blev tarvelig, Mælkemængden dalede med 30—40 pCt., men dens Fedtindhold var god. Heldigvis blev Efteraarsgræsningen samt Roe- og Kartoffelhøsten tilfredsstillende. Trods alle Kalamiteter tør det vel nok siges, at der er arbejdet nogenlunde normalt i 1917, men Mælkeribrugets Rentabilitet har været mindre end i de foregaaende Aar.

Siden Blokaden traadte i Kraft, er vort Smørs Holdbarhed bleven sat paa en haard Prøve, og der gaar jo selv i heldigste Tilfælde flere Uger, før Smørret staar paa den engelske Forbrugers Bord. Vort Smør har bestaaet denne haarde Prøve godt. Selvfølgelig har man i det sidste Par Maaneder kunnet spore Mangelen paa Oliekager i Malkekvægets Foder i Smørrets sprøde og haarde Konsistens. — Allerede i April Maaned begyndte der til Sverige en Smørudførsel, der navnlig i Eftersommeren og Efteraaret tog et Opsving; ogsaa til Norge er der eksporteret.

Osteproduktionen har i Fjor som i Forfjor været et Lyspunkt. Flere og flere Mælkerier kaster sig over den — før Krigen havde vi omtrent 600, som lavede Ost, medens godt 900 nu gør det. Der produceredes i 1917 mange og gode Efterligninger af de finere udenlandske Osteporter — Emmenthaler, Cammembert, Roquefort —, hvad der forhaabentlig vil vedblive efter Krigen, saa vi helt eller delvist kan gøre os uafhængige af den udenlandske Tilførsel. Priserne har været høje og stigende, saaledes kostede i Slutningen af November 1 kg Ost af Skummetmælk 90 Øre og 25-pCt.'s-Ostene ca. 140 Øre; de for Tilladelse til at udføre Ost udstedte Beviser skal være betalte med 100 Øre og derover pr. kg. — I en Meddelelse til Tidsskriftet gør Statskonsulent *Hörlyck* opmærksom paa, at Spørgsmaalet om Skummetmælkenes Pris beskæftiger Mælkerierne stærkt, da det endnu er ret almindeligt, at Leverandørerne faar den tilbage til den meningsløse Pris af 2 Øre pr. kg. Dette hemmer selvfølgelig i høj Grad Osteproduktionen, da ingen vil afle-

vere sin Mælk til den Pris, men foretrækker at bruge den til Foder.

Osteproduktionen har nu faaet en saadan Betydning for vort Mælkeribrug, at det formentlig vilde være ønskeligt, hvis der blev optaget officielle Forsøg med den.

Ikke faa Mælkerier kom i Efteraaret ind paa at lave »Krigssmør«, særlig til Leverandørernes Forsyning. Denne Produktion standsede, da det fra den 22. Oktober forbødes Mælkerierne at fremstille Surrogater med Iblanding af Smør. Forbudet er selvfølgelig dikteret af Frygt for, at Produktionen af Smørsurrogater paa Mælkerierne kunde komme til at skade vort Smørs Stilling i Fremtiden.

En Mængde Mælkerier bruger nu Tørv, Brænde, Ud-hugst af Fyrretræplantager og levende Hegn som Brændselsmateriale. Af Nybygninger og Ombygninger foretages selvfølgelig kun det nødvendigeste, og uundgaaelige Nyan-skaffelser maa ofte vente paa Grund af Mangel paa Materialier. Det dyre Brændsel har medført, at en Del Mælkerier har indført Regenerativapparater, men af Hensyn til Udgiften har man ikke alle Steder anskaffet Køleapparat for den skummede Mælk, og denne er hjemsendt ved en for dens Holdbarhed saare uheldig Temperatur. Dette har hist og her skabt Uro og Utilfredshed hos Andels-haverne.

Anskaffelse og Benyttelse af Maskiner og Redskaber har — efter hvad Statskonsulent *Anton Christensen* velvillig har meddelt Tidsskriftet — i langt højere Grad i 1917 end i de foregaaende Aar været præget af Mangel paa Materiale og af den stærkt indskrænkede Tilførsel af Kul, Brændselsolie og Maskiner fra oversøiske Lande. Det har dog været vore hjemlige Maskinfabrikanter og Importørerne muligt nogenlunde at forsyne Landbruget med de nødtørftige Jordbearbejdningsredskaber, Markmaskiner og mindre Arbejdsmaskiner. Det har af og til knebet med Leveringerne, fordi Materiallagerne var smaa, men nogen egentlig stærk og følelig Mangel

paa mindre Redskaber og Maskiner har der ikke været. Der har derimod været Knaphed paa Mejemaskiner og Reservedele til disse. Mangelen skyldes for en stor Del den Omstændighed, at enkelte Sendinger blev saa sent frigivne, at de ikke kunde komme Forbrugerne rettidig i Hænde.

Den i lang Tid truende Mangel paa Høstbindegarn blev ikke saa følelig som formodet, men naar Mangelen ikke gjorde sig saa stærkt gældende, skyldes det desværre i nogen Grad den lille Høst.

Motorplove, der i foregaaende Beretningsaar i høj Grad interesserede mange Landmænd, har i den senere Tid staaet stille paa Grund af manglende Brændselsolie. Af samme Grund er en Mængde stationære Motorer gaaet i Staa, hvilket har givet Anledning til, at Damplokomobilerne atter er komne i Kurs.

Tørvefabrikationen, der i Sommeren 1917 blev drevet i et Omfang som aldrig før, trak Damplokomobilerne ud i Moserne; da Sæsonen var forbi, kom Lokomobilerne omkring paa Gaardene eller til Elektricitetsværkerne for at levere den haardt tiltrængte Reservekraft.

Da Kullene udeblev, bliver der i moserige Egne fyret med Tørv, hvilket gaar meget godt, men desuden benyttes til Lokomobilfyring forskelligt løst Brændsel som Kvas, Avner, Frøhalm o. lign.

Paa forskellige andre Maader er Maskinanvendelsen præget af den herskende Brændselsmangel og af Bestræbelserne for at udnytte det hjemlige brændbare Materiale. Herom vidner ikke alene de mange Tørvetilvirkningsmaskiner, som er komne i Brug; der er desuden fabrikeret og benyttet et ret anseeligt Antal Pindeskæremaskiner, som tidligere kun blev anvendte ganske enkelte Steder. Forsøg med transportable Motorsave til Fældning og Skæring af Træer ved Skovningen har derimod endnu ikke svaret til Forventningerne.

Medens det har gaaet nogenlunde med at tilfredsstille Efterspørgselen efter mindre Tærskemaskiner og Selvrensere, har der været Mangel paa Damptærskværker.

De i forrige Aarsoversigt omtalte Korntørringsanlæg har gennemgaaende virket tilfredsstillende; der er kommet flere til i 1917, og de har bidraget meget til at bevare store Partier af den i 1916 høstede Rug for Brød.

Medens det i de foregaaende Aar og til 1. Maj i Fjor var i høj Grad besværligt, for ikke at sige umuligt, at faa den nødvendige *A r b e j d s k r a f t*, var Forholdet til 1. November 1917 det modsatte. Høsten var daarlig og tidligt udtærsket, Besætningerne var formindskede og Fødemidlerne dyre. Landbrugets Efterspørgsel efter Arbejdskraft var derfor meget mindre end tidligere, og mange Steder blev vistnok Lønningerne nedsatte ganske betydeligt. — Tilførselen af fremmed Arbejdskraft var kun ringe. I Januar Maaned rejste Hofjægermester *A. Tesdorpf* og Direktør *Holten Andersen* til Galizien for at virke for Tilgangen af galiziske Arbejdere. Medens vi i 1915 fik omtrent 3000 fremmede Landarbejdere og i 1916 omtrent 1500, kom der i Fjor kun mellem 450 og 500 hertil, saa godt som alle Kvinder. De fordeltes udelukkende — med Sukkerfabrikkerne som Mellemed — paa de sukkerroedyrkende Egne. Antallet af »Polakker«, der forblev her i Vinteren 1916—17, anslaaes til ca. 8000.

L a n d e j e n d o m s s a l g e n e har ikke været saa talrige som i de nærmest foregaaende Aar. Grunden hertil maa antagelig søges i den Usikkerhed, som Undervandsbaadenes udvidede Virksomhed fra Februar Maaned af og Nordamerikas skærpede Regler for Tilførselen af Foderstoffer m. m. fremkaldte. En Del Landejendomssalg fandt dog stadig Sted og vistnok til de samme høje Priser som i 1916. Det er formentlig de Køb, Forretningsfolk med ny erhvervede store Formuer har foretaget, og Salget af Ejendomme med let Afsætning til Byerne, som har holdt Priserne oppe. — En ministeriel Bekendtgørelse af 2. Oktober paabød, at enhver, som sælger, bortforpagter

eller lejer sin Ejendom, samt enhver, der afleverer en Forpagtning eller et Lejemaal, til Efterfølgeren skal efterlade den Mængde Korn, som er nødvendig til fuld Besaaing af Ejendommens Jorder i Efteraaret 1917 og Foraaret 1918 mindst i samme Omfang som i de foregaaende Aar. Endvidere fastslog en Bekendtgørelse af 19. Novbr., at der skal efterlades den Mængde Korn, som er nødvendig til Fodring af de til Ejendommens Drift nødvendige Arbejdsheste med 5 kg Korn daglig til næste Høst.

Paa Aarets Delegeretmøder var Dagsordenerne stærkt prægede af de, ved Verdenskrigen fremkaldte, abnorme Forhold, hvorunder Landbruget arbejder. Følgende Mænd indledede de nævnte Spørgsmaal: Forstander *Madsen-Mygdal*: Landbrugets Stilling i Krigens 4. Aar. Forstander *H. J. Rasmussen*: Husdyrenes Fodring i den kommende Vinter. Forpagter *Frederiksen*, Follerup: Kornloven af 26. Juni 1917. Konsulent *M. K. Kristensen*: Vore Kulturplanters Ernæring i den kommende Vinter. Landbrugslærer *Kjær-Nielsen*: Vort Husdyrhold og dets Fodring i den kommende Vinter. Forpagter, Landstingsmand *J. Theilmann*: Svineproduktionens Bevarelse og de dertil knyttede økonomiske Interesser. Laboratorieforsøger *P. Christensen*: Landbrugets fremtidige Forsyning med kvælstofholdige Gødningsemner, navnlig med Henblik paa Indvinding af Kvælstof fra Luften. Godsejer *Moesgaard-Kjeldsen*: Ernæringsspørgsmaal. Forpagter, Landstingsmand *Chr. Sonne*: Landbrugssituationen i Øjeblikket. — Af andre Emner kan anføres: Statskonsulent *Appel*: Statens Forhold til Husdyravl og Planteavl. Konsulent *A. P. Jacobsen*: Bør Landbrugets Planteavl organiseres? Forpagter *Sonne*: Landbrugets nationaløkonomiske Betydning. Forstander *H. J. Rasmussen*: Forskellige Principper paa Fodringsforsøgenes Omraade. Konsul *Staunland*, Skien: Færgeforbindelsen mellem Norge og Jylland, og Kaptajn *M. Pedersen*, Hadsten: Skattelovenes § 7.

Paa samtlige Delegeretmøder godkendtes nogle Ændringer i de i 1916 vedtagne Vedtægter for De samvirkende danske Landboforeninger. Hovedændringen gaar ud paa, at det ikke skal være de 4 Fællesforeningers Formænd, der skiftevis fungerer som Sammenslutningens Formand, men der er indført et Formandsskab paa 2 Medlemmer, valgte ved Forholdstalsvalg af Bestyrelsen for 2 Aar ad Gangen og skiftevis fungerende som Formand.

Fra Foreningens Omraade er endvidere følgende en Omtale værd: Andelsudvalget er blevet udvidet til at omfatte Repræsentanter for 15 Andelsforetagender, og det vil fremtidig lade afholde aarlige Delegeretmøder. Kreatur-Eksportforeningerne har sluttet sig sammen i »De samvirkende danske Kreatur-Eksportforeninger«, paa Sjælland er der oprettet »De samvirkende sjællandske Frederiksborg-Hesteavlforeninger«, paa Fyn »Foreningen til den belgiske Hesteavls Fremme i Fyns Stift« og paa Møen en Mejeriforening. »De samvirkende sjællandske Gaardmandsforeninger«, der blev omtalt i Oversigten for 1916, har forandret sit Navn til »Dansk Landmandsforening«; den omfatter altsaa nu hele Danmark, og i enkelte Egne af Landet er der vistnok dannet Lokalfdelinger af denne Forening, hvis Formand er Proprietær *N. P. Hansen*, Akselholtgaard pr. Tølløse. Den voksende Interesse for Regnskabsføringen viser sig bl. a. deri, at der er oprettet 14 Regnskabsforeninger eller Regnskabsafdelinger under Landboforeninger, og Interessen for Frøavl har givet sig Udslag i, at der er dannet et Par Frøavlforeninger, som omfatter større Distrikter og varetager Avlernes Tarv, og at Tidsskriftet »Vor Frøavl« er begyndt at udkomme.

Tidernes Strængthed har nødvendiggjort Oprettelsen af 2 nye Udvalg: i Februar Maaned nedsattes »Det staaende Landbrugsudvalg« med 5 Repræsentanter for Landboforeningerne og 5 for Husmandsforeningerne, Prisreguleringskommissionens 3 Landborepræsentanter med Hofjægermester *Wenzel-Neergaard* som Formand, medens

»Ernæringsraadet« blev oprettet i August Maaned med Godsejer *Moesgaard-Kjeldsen* som Formand og Professor *Møllgaard* som Sekretær. Det i Februar Maaned 1915 dannede Landbrugsudvalg, der er valgt af Landbrugsministeren, har skiftet Navn og Formand, det hedder nu »Det tekniske Landbrugsudvalg«, og Statskonsulent *K. Hansen* har afløst Professor *Westermann* som Formand. — Endelig kan det nævnes, at fra 1. Januar blev Statens Planteavljudvalg forøget med 2 nye Medlemmer: Folketingsmand *Emil Rasmussen* som Repræsentant for Husmandsforeningerne og Professor *A. Bruun* som Havebrugsorganisationernes Repræsentant.

Det er glædeligt at høre, at de fleste af vore Landbrugsskoler, ja maaske alle, er fuldt besatte, de stærkest besøgte har endog maattet sige nej til en Del, som søgte Optagelse. Grunden til den stærke Tilstrømning til Skolerne maa først og fremmest søges i den stedfundne Formindskelse af Sikringsstyrken, dernæst i, at Landbruget har mindre Brug for Arbejdskraft i Vinter end under normale Forhold, endelig i Landmændenes stigende Trang til faglig Oplysning. Forstaaeligt nok er der ikke i de allersidste Aar oprettet nye Skoler, men Erfaringen fra Efteraaret 1917 kunde tyde paa, at Skolerne ikke i Længden kan modtage alle de unge Mænd, som gerne vil søge dem. Saa kan der blive Brug for nye Skoler, og kan disse blive dygtigt ledede, er der Grund til at glædes over, at der nu er en Mulighed for deres Fremkomst. — Den 1. November i Fjor kunde den ældste af vore nu bestaaende almindelige Landbrugsskoler, Lyngby Landboskole, fejre sit 50 Aars Jubilæum. Skolen blev, som bekendt, stiftet af Kaptajn *la Cour*. Dens fremragende Stifter og første Forstander — med en kort Afbrydelse ledede *la Cour* Skolen til sin Død 1898 —, dens dygtige Lærere og senere Forstandere har gjort Skolen landskendt, og dens Indsats i Oplysningens Tjeneste har været Landbruget til Gavn og den til Ære.

Aaret har bragt ikke saa lidt ny Landøkono-

misk Litteratur. Der er Veterinær- og Landbohøjskolens Aarsskrift 1917. Det er første Gang, Højskolen udsender sin Aarbog, der bringer Bud om det rige, videnskabelige Liv, som udfolder sig paa Skolen uden for Undervisningstimerne og væsentlig tjener som Støtte for praktiske Formaal. Tre historiske Skrifter er udkomne: »Den almindelige Brandforsikring for Landbygninger 1792—1917«, Landbrugslærer *E. Konradi's* »Sydjysk Mejeriforening gennem 25 Aar« og Sekretær *Hertel's* »Andelsbevægelsen i Danmark«. Af Lærebøger til Brug ved Landbrugsundervisningen kan nævnes Laboratorieforsøger *Harald R. Christensen's* Lærebog i landøkonomisk Jordbundslære, Kaptajn *M. Pedersen's* Lærebog i Landbrugets Regnskabsføring for Begyndere, Professor, Dr. *N. Bjerrum's* Lærebog i uorganisk Kemi, samt Statskonsulent *K. Hansen's* og Landbrugslærer *J. Aagaard's* Gødningslære, der halvt er en ny Bog og halvt er udarbejdet paa Grundlag af *Chr. Christensen's* bekendte Gødningslære. Af Veterinærbøger foreligger der Dyrlæge *Aage Brieg's* store Værk om Husdyrenes Sygdomme i almenfattelig Fremstilling og Dyrlæge *J. Albrechtsen's*: Om Ufrugtbarhed hos Hoppen. Fodermester *L. Okholm* har udarbejdet et lille, af Landhusholdningsselskabet præmieret, Skrift om Kvægfedning, og Landinspektør *Aage Feilberg* har skrevet om Mosekultur. — Flere gode Bøger er udkomne i nye Oplag, og der foreligger den sædvanlige Rigdom af Stambøger, Udvalgsberetninger, Meddelelser fra Foreninger o. s. v. Alt i alt har da Aarets Boghøst været betydelig!

Af de under Landbrugsministeriet i 1917 vedtagne Love skal følgende nævnes:

Love om Bekæmpelse af Raager af 31. Marts 1917 bestemmer bl. a., at i Egne, hvor Raager ruger samlede i saa store Mængder, at de paa iøjnefaldende Maade optræder som Skadedyr, kan der af det offentlige træffes Foranstaltninger til Bekæmpelse af den paagældende Raagekoloni, naar Jordbrugere, hvis Jorder er be-

liggende i en Afstand af indtil 10 km fra Kolonien, klager over, at Raagerne i betydeligt Omfang forvolder Skade paa deres Ejendomme (Afgroeder). — Lov om Oprettelse af Husmandsbrug af 22. Juni 1917 bestemmer, at Minimums-Størrelsen af de Jordlodder, som erhverves i Henhold til Loven, maa ikke være under »2 ha middelgod Jord« (i Loven af 1914 var Grænsen sat til 1 ha), at Maksimums-Grænsen for Laaneværdien for de Ejendomme, der antages som Husmandsbrug, maa kun, hvor Egnens Jordpriser er særlig høje, overstige 10,000 Kr. og i intet Tilfælde 12,000 Kr. (Loven af 1914 havde »8000 Kr.« og »10,000 Kr.«), at det »Tillægslaan«, som kan faas, ikke maa overstige det Beløb, der svarer til »Forskellen mellem 9000 Kr. og tidligere modtagne Laan« (Loven af 1914 havde 7200 Kr. i Stedet for 9000 Kr.), og (som helt ny Bestemmelse) at »Opdyrkere af Hede og raa Jord« skal høre til de forlods adkomstberettigede til at faa Tillægslaan. — Lov om superficiære Fæste- og Lejeforhold af 2. Juni 1917 bestemmer bl. a. følgende *): I Tilfælde, hvor der foreligger superficiært Fæsteforhold eller Lejeforhold, hvad enten Forholdet er indgaaet som Livsfæste eller paa fast Aaremaal (dog mindst 25 Aar), kan Brugeren kræve den af Brugsforholdet omfattede Jord ansat til dens Værdi i Handel og Vandel med den Virkning, at naar Vurderingen er sluttet, kan Brugeren eller hans Arvinger forlange Brugsforholdet fortsat paa fast Aaremaal i højst 25 Aar mod at udrede en aarlig Afgift til Ejeren af 4 pCt. af det Beløb, hvortil Jorden er vurderet; imidlertid har Ejeren dog i saa Fald Ret til at forlange, at Brugeren eller Arvingerne i Stedet for at fortsætte Brugsforholdet skal købe Jorden for Vurderingssummen. Købesummen skal i saa Fald betales kontant og

*) Superficiært Fæste vil sige, at Fæsteren ejer Bygningerne, som han, hvis Ejeren forlanger det, er pligtig at nedrive, naar Fæstetiden er udløben. Der skal findes i alt 1170 superficiære Fæstesteder her i Landet, hvoraf ca. 250 paa Bornholm.

alle Omkostningerne ved Overdragelsen bæres af Køber-
ren. (I to Tilfælde gælder der imidlertid særlige Regler).
— Lov om Driften af Statsejendommene
Hovedgaardene Faurholm og Trolles-
minde af 27. Marts 1917 bestemmer, at Gaar-
dene, der har været bortforpagtede, indtil videre drives
for Statens Regning fra 1. April 1917 at regne. Til Dæk-
ning af Udgifterne ved Overtagelsen af Ejendommenes
Drift stilles der et Beløb af indtil 150,000 Kr. til Land-
brugsministerens Raadighed. — Lov af 2. Juni
1917 om Tillæg til Lov om Vands Afled-
ning og Afbenyttelse af 28. Maj 1880 har
til Hovedbestemmelse, at hvor Forholdene er saadanne,
at det skønnes formaalstjenligt at anvende Pumpning for
at opnaa den nødvendige Sænkning af Vandstanden, kan
det paalægges enhver, hvis Ejendom vil nyde Gavn af et
saadant Pumpeanlæg, at yde Bidrag til de hermed for-
bundne Udgifter. Denne Bestemmelse skal ogsaa kunne
bringes til Anvendelse ved Vandingsanlæg.

Af andre Love af landøkonomisk Interesse, der hen-
hører under de andre Ministerier, kan nævnes følgende:
Lov om Kongeriget Danmarks Hypotek-
bank af 9. Marts 1917, der afløser Loven af 6.
April 1906, hvorved Hypotekbanken oprettedes. Den sid-
ste Lov angav Bankens Formaal saaledes: »gennem Op-
tagelse af Laan i U d l a n d e t at skaffe det danske Penge-
marked de Fordele, der maatte kunne opnaas ved en saa-
dan mere direkte Forbindelse med de udenlandske Penge-
markeder«. Ifølge den nye Lov maa Banken fremtidig
ogsaa optage Laan i Indlandet, ligesom den nu kan op-
købe Obligationer, for hvilke Staten yder fuld Garanti;
endelig kan Bankens Grundfond udvides fra 20 til 30
Mill. Kr. — Lov om Fremskaffelse af in-
denlandske Brændselsmaterialier af 20.
April 1917 bemyndiger Indenrigsministeren til at paa-
byde, at der inden en nærmere fastsat Tidsfrist paa en-
hver Skovejendom ved Ejerens eller Brugerens Foran-

staltning iværksættes en forøget Brændehugst, samt at der af Ejerne eller Brugerne af Tørvemoser, Martørvslejer og Kul- og Brunkulslejer træffes de fornødne Foranstaltninger til den størst mulige Udnyttelse af disse. Den omhandlede forøgede Brændehugst maa ikke iværksættes i større Omfang, end det af Ministeren givne Paabud nødvendiggør. Et Brændselsnævn paa 9 Medlemmer skal nedsettes for at ordne de i Loven omhandlede Forhold. — Midlertidig Lov om Tillæg til Lov af 1. April 1912 om Anvendelse af udenlandske Arbejdere, hvilken Lov blev stadfæstet 8. Maj 1917, bestemmer, at Lovgivningens særlige Beskyttelse af den indvandrede fremmede Arbejdskraft ogsaa skal komme til Anvendelse paa de Arbejdere, som er komne herind efter den 1. Januar 1913, selv om de har haft uafbrudt Ophold i Danmark i 2 Aar eller derover. — Lov om Godtgørelse af Statskassen i Anledning af de vanskelige Tilførselsforhold og om Landets Forsyning med Brødkorn i Høstaaret 1916—17 af 26. Juni 1917 bemyndigede Indenrigsministeren til indtil Udgangen af September ud over det tidligere bevilgede Beløb af 11 Mill. Kr. at yde de Tilskud, som var nødvendige a) for at opretholde den med Svineslagterierne truffne Overenskomst om Hjemmemarkedets Forsyning med Flæsk, b) for at gennemføre den med Majsimportørerne truffne Overenskomst om Hjemmemarkedets Forsyning med Majs og c) for at yde en Godtgørelse af 4 Kr. for hver Tønde Rug af Høsten 1916, der anvendtes til Brødkorn. — Lov vedrørende Avlen af Høst 1917 m. m. af 3. August 1917 indeholder en Række detaljerede Bestemmelser til Sikring af Befolkningens Forbrug af vigtige Fødemidler som Korn, Kartofler, Flæsk og Mælk. Ved Gennemførelse af Loven bastaas Indenrigsministeren af »det staaende Landbrugsudvalg«, sammensat af 5 Medlemmer valgte af De samvirkende danske Landboforeninger, 5 valgte af De samvirkende danske

Husmandsforeninger samt den overordentlige Kommissions landbrugskyndige Medlemmer. Endvidere kan Indenrigsministeren tilkalde sagkyndige i Ernæringssspørgsmaal, Landbrug og Handel m. v. til Medvirkning i Administrationen. Loven bemyndiger Indenrigsministeren til for Statens Regning til en fast Pris: at overtage a l Avl af Hvede og Rug samt nærmere fastsatte Mængder Byg og Havre, a t paalægge Købstad- og Landkommuner at opkøbe det fornødne Kvantum Kartoffler til Indbyggernes Forbrug og Jordbrugerne at afgive den fornødne Mængde efter nærmere derom fastsatte Regler og Priser, a t udbetale Svineslagterierne en maanedlig Godtgørelse for det fra 1. Oktober til indenlandsk Forbrug til nugældende Maksimalpris afgivne Kvantum Svin af indtil 32.5 Øre pr. kg sl. Vægt, i paakommende Tilfælde a t yde de Tilskud, som er nødvendige til Mælkeproduktionens Opretholdelse i det for Befolkningens Ernæring tilstrækkelige Omfang, efter Regler, der fastsættes ved Overenskomst med Rigsdagens 2 Finansudvalg, a t overtage midlertidig Brugsretten til Møller, Korntørrerier, Kølerum, Fryserum og Lagerrum, til Tærskværker, Lokomobiler og andre Maskiner til Anvendelse for Staten eller om fornødent for private. — Lov om Landboforeningers og Husmandsforeningers Auktioner m. m. af 9. Maj 1917 gaar ud paa, at Foreningerne er, efter Bemyndigelse af Justitsministeren, berettigede til uden Auktionsdirektørens Mellekomst ved Auktion at bortsælge Husdyr og Landbrugsprodukter (altsaa ikke Redskaber og Indbo) for og til Medlemmer af Foreningen. Afgiften til Statskassen er 1 pCt. af Købesummen med Tillæg af Omkostninger og andet, som Køberen skal udrede. — Lov om Voldgift i Tvistigheder angaaende Handel med Husdyr af 22. Juni 1917 afløser den hidtil gældende Lov af 1912, fra hvilken den adskiller sig paa et Par Punkter i Henhold til den i de forløbne Aar indhøstede Erfaring. — Lov om en midlertidig For-

højelse af Ejendomsskylden til Staten af 13. Oktober 1917 bestemmer bl. a., at Ejendomsskylden til Staten forhøjes for Aaret 1918 til 1 Kr. 65 Øre af 1000 Kr. af alle Ejendomme, for hvilke det samlede afgiftspligtige Beløb udgør 10,000 Kr. og derover. — Lov vedrørende Befolkningens Forsyning med Smør, Flæsk m. v. af 10. December 1917 bestemmer bl. a., at Smørproducenterne skal aflevere den fornødne Mængde Smør til Hjemmemarkedets Forsyning til Husholdningsbrug, saaledes at der kan tildeles ethvert Individ 250 g Smør ugentlig. Producenterne skal yderligere aflevere et Kvantum Smør til Forbrug i Bagerier, Restauranter og andre lignende Virksomheder. Endvidere bemyndiges Indenrigsministeren til at indkøbe for Statens Regning et passende Kvantum Smør, der henlægges som Reservebeholdning. Indenrigsministeren bemyndiges til at garantere Producenterne en Pris af 4 Kr. 60 Øre pr. kg for det til Husholdningsbrug afgivne Smør (angaaende Maksimalpriserne jvnfr. ovenfor). Til Brug ved en Rationering af Svinekød kan Indenrigsministeriet paabyde Kommunerne at foretage Indkøb og Nedsaltning samt mod fuld Erstatning at overtage Brugsretten af Lokaler, der egner sig til Lagesaltning og Opbevaring af bemeldte Svinekød. — Endelig bestemmer Loven af 21. Decbr. 1917 om Mælkeordningen, at Mælkeproducenter, Mælkerier og lignende Virksomheder skal være pligtige til at aflevere den fornødne Mængde Sødmealk, Skummetmælk og Fløde til Husholdningsbrug samt til Brug i Bagerier, Restauranter o. lign. Den Mængde Mælk, som skal stilles til Raadighed, skal svare til $\frac{2}{5}$ l Sødmealk daglig pr. Individ. Ved Salg maa en Mælkeleverandør ikke tage højere Pris end 28 Øre pr. kg Sødmealk paa nærmeste Jernbanestation eller leveret direkte paa Mælkeforsyningsanstalt. Til Dækning af de ved Fremskaffelsen af Mælken forbundne Omkostninger stilles det Beløb til Raadighed, der indvindes ved Udførsel af det Smør, som frigøres ved

Inddragning af Fedt under Rationeringen. Statskassen yder et Tilskud af 8 Mill. Kr., der fordeles mellem Kommunerne i Forhold til deres Indbyggerantal.

Endelig kan det nævnes, at Finansloven for 1917—18 har en samlet Bevilling paa Landbrugsministeriets Budget af ca. 4,949,000 Kr. mod 4,558,000 Kr. i det foregaaende Finansaar. Af de større Bevillinger kan nævnes følgende, idet Tallene i Parentes angiver Bevillingerne i det foregaaende Finansaar: Veterinær- og Landbohøjskolen 714,411 Kr. (615,789 Kr.), Mergeltransport 340,000 Kr. (263,000 Kr.), Selskabet »Hedebruget« 73,000 Kr. (73,000 Kr.), Sandflugtens Dæmpning 221,380 Kr. (226,680 Kr.), Hedeselskabet 225,100 Kr. (245,600 Kr.) foruden 4000 Kr. for Tilsyn med Selskabets Virksomhed og 50,000 Kr. som Tilskud til Plantager, der staar under dets Tilsyn, Planteavlens Fremme 479,267 Kr. (417,857 Kr.), Husdyravlens Fremme 798,500 Kr. (797,500 Kr.), Veterinærvesenet 221,950 Kr. (219,200 Kr.), Præmiering af Husmandsbrug og Rejseunderstøttelser til Husmænd 178,000 Kr. (118,000 Kr.).

Om internationalt Samarbejde paa Landbrugets som paa andre Omraader har der selvfølgelig ikke været Tale i 1917 og vil der næppe blive i et kortere eller længere Aaremaal efter Krigen. Alt i mange Aar før 1914 delte man sig paa internationale Kongresser efter nationale Skillelinier, Tyskere og Østrigere paa den ene Side, Franskmænd, Englændere og Russere paa den anden holdt og stemte sammen. Nu, da Afgrunde af Had for lange Tider vil skille en Række af Europas Nationer fra hverandre, vil det maaske vare længe, før internationalt Samarbejde atter kommer i Kurs — hvis da ikke den bydende Nødvendighed, trods alt og imod alle Formodninger, tvinger Folkene til dets Genoptagelse. Thi kan Nationerne i Virkeligheden undvære hverandre, og hvorledes vil det gaa med Europas Fremtid, hvis Samarbejdet mellem de store Kulturnationer skulde forblive

standset i lange Tider? — Det internationale Landbrugsinstitut i Rom har, hvad der er al Ære værd, fortsat sine periodiske Udsendelser, men de er blevne tyndere, hvad der er forstaaeligt, da det sikkert kun er meget magre statistiske Oplysninger, de forskellige Lande tilstiller det.

Af Personalskifter m. v. inden for Institutioner og Foreninger kan anføres: Professor *Westermann* fratraadte efter Ønske som Formand i Frøkontrolkommissionen og efterfulgtes af Professor *W. Johannsen*, samtidig indtraadte Professor *Kølpin Ravn* i Kommissionen. Cand. polit. *Aage Drejer* har afløst Landbrugskandidat *Kyed* som Leder af Mejeri-Statistik-Kontoret. Professor *Oppermann* er udnævnt til Forstander for det forstlige Forsøgsvæsen, og Skovrider *Helms* er blevet hans Efterfølger som Lærer ved Landbohøjskolen. Som Formand for »Foreningen af danske landøkonomiske Tidsskrifter« har Redaktør *C. Maribo* afløst Redaktør *Anton Bing*. Landbrugskandidat *L. H. Larsen* er antaget som Husdyrbrugskonsulent for de samvirkende fynske Landboforeninger i Stedet for Konsulent *Joh. Jespersen*, der har overtaget Stillingen som Husdyrbrugsassistent ved Veterinærskolen, Landbrugskandidat *H. Jensen* er ansat som Konsulent for de samvirkende lolland-falsterske Landboforeninger og *M. Winther Lützen* som Landbrugskonsulent paa Færøerne. Som Inspektør for Statens Gaarde ved Hillerød er antaget Godsejer *H. Madsen*, Overberg, og som Sekretær for »De samvirkende danske Landboforeninger« er ansat cand. polit. *O. Himmelstrup*, tidligere Sekretær i Industriraadets Eksportkontor.

Der er i det forløbne Aar tyndet ud blandt Landbrugets Veteraner. Allerede i Aarets første Maaned bortkaldtes 3 Mænd med kendte Navne: forhenværende Forpagter *N. Tillisch*, Redaktør *Riegels* og Hofjægermester *Friis*. Den første var i sin Tid en dygtig Landmand, særlig paa Mælkeribrugets Omraade, og han var til sin Død

Censor i Mælkerilære paa Landbohøjskolen. I 12 Aar var han Landbrugskandidatforeningens nidkære Sekretær. Redaktør *Riegels* ledede i 38 Aar »Landbovennen«, i hvilken han forfægtede en ensidig Agrarpolitik, fremsatte en Mangfoldighed af yderliggaaende og ofte ganske uigennemførlige Forslag og med polemisk Glæde søgte at nedsable Modstanderne af disse, men selv overbevist om Rigtigheden og Retfærdigheden af den Sag, han kæmpede for. Af en ganske anden Type var Hofjægermester *Friis*. Der var noget ædru og tørt ved hans Væsen, men paa Bunden ejede dette en udpræget Følelsside, og han var en sjælden trofast Mand mod Sager og Personer. Naar han naaede saa langt frem og saa højt op som til Minister-Portefeullen, skyldtes det ikke blot et indgaaende Kendskab til Landbrugets Forhold, Administrationstalent og en Forhandlingsdygtighed, der helst undgik Kampen og talte sig til Rette, men ogsaa den Tillid, hans Person med fuld Føje indgød. Ingen tvivlede om denne Mands Ret-sind og gode Vilje. Forpagter *G. Thalbitzer* og Etatsraad *E. Holm*, der døde i April og Maj, hørte begge til vort Landbrugs Foregangsmænd i forrige Aarhundredes sidste Trediedel, den Gang det store Landbrug havde sin Besørgelsestid og ved Mænd som disse to viste, at det forstod den. Begge var de dygtige Mænd, med et sikkert og ædrueligt Blik for Livets reale Forhold, med Vilje og Evne til at arbejde for det heles Vel. Det samme gælder Lensgreve *Ahlefeldt-Laurvigen*, der bortkaldtes i August Maaned. Han havde en redebøn Vilje til at indfri de Forpligtelser, hans Fødsel og sociale Stilling paalagde ham overfor Samfundet, og de mange og store Forsøg, han lod anstille paa sine Gaarde, bar Vidne om en levende Interesse for Landbruget og en *grand-seigneurs* Offervillighed. Endelig kan det nævnes, at den tidligere Lærer i Anatomi og Fysiologi ved Veterinær- og Landbohøjskolen og ansete Videnskabsmand, Professor, Dr. med. *H. Krabbe* døde i April Maaned.

Norge har i Fjor mistet 2 Mænd, hvis Navne ogsaa

var godt kendte her i Landet: Veterinærdirektør *Ole Malm* og Professor *Kr. Birkeland*. Den første har i Norge opbygget den veterinære Administration fra Grunden af og stod som den norske Veterinærstands naturlige Fører. *Birkeland* var den første, som saa, at man ad elektrisk Vej kan fremstille Kvælstof af Luften, og han grundlagde sammen med Ingeniør *Eyde* Norges vigtigste Industri, Fremstillingen af Kalksalpeter (Norgessalpeter). — I Sverige er den tidligere Overdirektør og Chef for den kgl. Landbrugsstyrelse *M. v. Feilitzen* afgaaet ved Døden efter en lang og af det svenske Landbrug højt skattet Virksomhed.

Hvorledes Forholdene vil stille sig for vort Landbrug efter Verdenskrigen, er indhyllet i Taage, men man kan jo ikke lade være med at gøre sig sine Tanker herom, vel vidende, at hvad der fremsættes, er kun Hypoteser.

I de første Aar efter Krigens Afslutning maa vi rimeligvis gøre Regning paa en mindre Indførsel af Gødningsmidler og Foderstoffer og høje Priser paa disse paa Grund af mindre Tonnage og dyre Fragtsatser. Dette vil paa virke vigtige Forhold vedrørende vor Plante- og Dyreproduktion. Sandsynligvis vil ogsaa Tilgangen af udenlandsk Arbejdskraft blive mindre end i Aarene før 1914 og Lønningerne baade for danske og fremmede Arbejdere blive høje. Dertil kommer, at de internationale Handelsforhold sandsynligvis vil forskyde sig til Ugunst for Europa, og hvorledes dette vil indvirke paa vor Afsætning af Landbrugsprodukter til Mellemeuropas og de britiske industrielle Centre, er ikke godt at sige. Krigens har i høj Grad hemmet Europas Handel, og den eneste naturlige Forsyningskilde for Fabriksvarer er Japan. Nu ligger de indiske og australske Markeder aabne for Japannerne, og de erobrer efterhaanden disse. De skal *) have

*) Jvnfr. *Joh. Hoeck*: »Japan. Fra Stormagt til Verdensmagt« i Tilskuersens Oktober-Hefte 1917.

gjort kolossale Fremskridt i alle Østens Byer paa den europæiske Handels og Industris Bekostning, og det ene europæiske Firma fortrænges efter det andet. I Løbet af Krigens første 3 Aar har de faktisk erobret den regelmæssige Rutefart mellem Japan og Australien med Ny Zeeland paa den ene Side og Amerika paa den anden, og i Indien efterligner de nu Englændernes gamle Trafik med at opkøbe den raa Bomuld, føre den til deres Hjemland for senere at sende den tilbage som færdigt Produkt, der fortrænger Varerne fra Manchester og fra Fabrikkerne i Yorkshire og Lancashire. Og i Konsulatsberetninger fra Yokohama til vort Udenrigsministerium — offentliggjorte i dettes »Meddelelser« — omtales det umaadelige Opsving, som Japans Udførsel af almindelige Varer til Europa har taget under Krigen, hvorledes en Omlægning af Japans Handel med andre Lande har fundet Sted til Gunst for det asiatiske Ørige, og hvorledes dette mere og mere udvikler sig til at blive et af Verdens industrielle Centre. Japanerne arbejder maalbevidst og energisk. »Naar Krigen er forbi — skriver den engelske Forfatter *Shaw Desmond* —, og Handelen er i Opløsning, hvad vil saa Japan gøre? Der er ti Tusinde Egne i »Østens England«, der vaager over Vestens England og spejder efter en gunstig Lejlighed, der sikkert kommer.«

Men hvorledes vil det gaa det industrielle Europa, naar Japan og Kina med deres Befolkninger paa flere Hundrede Millioner myreflittige og nøjsomme Mennesker og deres heldige Produktionsforhold har lært at drage fuld Nytte af den europæiske Videnskabs og Tekniks Opdagelser? Maaske staar vi alt nu overfor en Omvæltning af de industrielle Produktionsforhold, der, som fremhævet, kan paavirke vor Afsætning af Landbrugsvarer i høj Grad.

Ej heller er det godt at vide, hvilke økonomiske Sammenslutninger der vil finde Sted efter Krigen.

Paa den anden Side taler Sandsynligheden afgjort for, at man i Aarene efter Krigen kan gøre Regning paa

høje Priser for Levnedsmidler. Mr. *Hoover*, de nordamerikanske Fristaters Inspektør for Fødemidler (*food controller*), skal ifølge Referatet i et amerikansk Blad, der er tilsendt Tidsskriftet, i Efteraaret have udtalt, at Verden staar overfor Hungersnød med Hensyn til Kød — *a meat famine*; han mener at kunne anslaa den Tilbagegang, som har fundet Sted i Verdens Kreaturstyrke i de 3 første Krigsaar, til ca. 28 Mill. Stkr. Hornkvæg, $54\frac{1}{2}$ Mill. Faar og $32\frac{1}{2}$ Mill. Svin, og han lægger derfor de amerikanske Farmere saa eftertrykkeligt, som det er ham muligt, paa Sinde at gøre deres yderste for at forøge Fristaternes Kreaturstyrke det mest mulige.

Vi vil jo i Vinter i høj Grad komme til at lide under Foderknaphed og maaske tvinges til yderligere at formindske vore Besætninger. Men vil det ikke være rigtigst at søge at undgaa en stærk Reduktion og se at komme igennem ved at sætte Besætningerne paa Smalkost? Derved beholder vi jo nemlig Muligheden for til Sommer at kunne udnytte Roer og Grønfoder samt ved regelmæssige Forholds Tilbagevenden forholdsvist hurtigt at kunne bringe Kreaturstyrken op til dens tidligere Størrelse.
